

KAŠNJENJE U RAZVOJU JEZIKA I GOVORA

Roditelj najbolje poznaje svoje dijete. Razumije što dijete misli kad pokaže prstićem (primjerice vrata), sluša djetetov govor, promatra njegovu igru... Sjeća se što je starije dijete činilo te kako je i koliko govorilo u toj dobi. Normalno je da roditelji ponekad uspoređuju svoje dijete s drugom djecom iste dobi. Također, normalno je i da su zabrinuti ukoliko misle da dijete kasni u govornom razvoju. Često roditelji najprije potraže savjet drugih roditelja, rodbine ili pedijatra. Odgovori koje često čuju su „*Moj sin je isto kasno počeo govoriti, a sad se ne gasi*“ ili „*Ne brini, bude do pete.*“ Pedijatri isto vrlo često savjetuju roditelje da čekaju do određene dobi. I ponekad su možda i u pravu. Ali što ako nisu? Kako znati kada i što učiniti?

Jezično-govorni razvoj određen je prepoznatljivim razvojnim obrascima koji se pojavljuju u očekivanim razdobljima. Dakle, sva djeca prolaze iste faze u razvoju jezika i govora. Međutim, taj proces značajno ovisi i o individualnim razlikama, što znači da ne teče kod sve djece jednakom brzinom i na isti način. Jezično-govorni razvoj djeteta ovisi o više čimbenika (njegovoj sposobnosti učenja jezika, ostalim sposobnostima koje se usvajaju istovremeno, koliko je svakodnevno okruženo govorom, odgovorljivosti okoline na njegov govor i sve ono što čini...).

Ukoliko dijete u dobi između 18. i 35. mjeseca života kasni u razvoju ekspresivnog jezika (rječnik je manji od 50 riječi i/ili u dobi od 24 mjeseca ne povezuje dvije riječi), tada se govori o **kašnjenju u jezično-govornom razvoju**. Ovaj se naziv odnosi na djecu kod koje uz kašnjenje u jezičnom razvoju nisu prisutne kognitivne, neurološke, socio-emocionalne ili senzoričke teškoće. Važno je istaknuti kako se nikada sa sigurnošću ne može znati hoće li dijete koje kasni u ranom jezično-govornom razvoju razviti jezične teškoće ili će spontano prevladati to početno kašnjenje. Postoje neki čimbenici na temelju kojih možemo predvidjeti daljnji tijek jezično-govornog razvoja kod djece koja pokazuju kašnjenje u ranoj dobi:

Razumijevanje jezika

Prije nego što počnu govoriti, djeca počinju razumijevati govor. To se naziva receptivni jezik. Prije nego progovore, djeca pokazuju imenovane predmete i slijede jednostavne upute (npr. *Donesi papuče.*). Kada dijete ne razumije svakodnevni govor (riječi koje se spominju u svakodnevnom okruženju, ne izvršava jednostavne naloge i sl.), to može ukazivati na teškoće u jezičnom razvoju.

Uporaba gesti

Prije nego što progovore, djeca počinju koristiti geste kako bi drugoj osobi prenijela neku poruku (npr. gesta pokazivanja, mahanje pa-pa, podizanje ruku da ih se dignu). Geste nastavljaju koristiti i kasnije, osobito u vrijeme kada tek počnu usvajati nove riječi. Što više gesti dijete koristi, veća je vjerojatnost da će sustići vršnjake.

Usvajanje novih riječi

Ukoliko dijete usvaja nove riječi (svaki mjesec nekoliko novih riječi), počinje kombinirati i spajati po dvije riječi u rečenicu, počinje postavljati pitanja (npr. „*Gdje mama?*“), veća je vjerojatnost da će sustići vršnjake. Problem se javlja kod djece koja ne usvajaju nove riječi, kod koje se nova riječ čuje jako rijetko. To može ukazivati na jezične teškoće.

Prve znakove kašnjenja u jezičnom razvoju ponekad je teško uočiti. Čak i kada te teškoće postanu izraženije, često im se ne pridaje dovoljno pažnje. Ponekad se teškoće pripisuju djetetovoj sramežljivosti, pripadnosti muškom spolu ili pak „lijenosti“ za govor. Kao posljedica toga, one se često zanemaruju pod pretpostavkom da će „sve doći na svoje mjesto“. Međutim, kako bi se spriječile ili ublažile eventualne kasnije jezične teškoće, a time i problemi u svladavanju školskih zahtjeva, važno je dodatno poticati jezični razvoj kod svakog djeteta koje pokazuje prve teškoće u jezičnom razvoju.

Stoga, ukoliko primijetite kašnjenje, najbolje je potražiti savjet i pomoć logopeda. Logoped može procijeniti djetetovo razumijevanje jezika, uporabu gesti i govora. Uz pomoć određenih savjeta, ideja i smjernica možete potaknuti jezično-govorni razvoj svog djeteta u svakodnevnom, kućnom okruženju. Važno je imati na umu da su upravo svakodnevne aktivnosti (igra i svakodnevne rutine) najbolja prilika za učenje i poticanje jezično-govornog razvoja.

Pripremila:
Petra Cerovčec, stručni suradnik-logoped